

ORGANIZACIJA GEODETSKE DELATNOSTI U OPŠTINI SUBOTICA

UVOD

Razvoj tehničke delatnosti postavlja pred geodetsku službu i uopšte pred geodetsku struku permanentno nove zahteve i sve složenije zadatke. Od geodetske struke traži se takav fond geodetskih podloga i odgovadajući broj analitičkih podataka koji će udovoljiti potrebama u oblasti: urbanističko-komunalnog uređenja grada, projektovanja, izgradnje industrijskih, hidrotehničkih, saobraćajnih i drugih objekata, za izvođenje meliracionih radova za proučavanja i uređenja zemljišta, za izradu studija regionalno prostornog planiranja, komasacije zemljišta i dr.

Godine 1953. menja se poreska politika i uveden je poreski sistem kome je osnovica na doprinos od poljoprivredne delatnosti *katastarski prihod*.

Osnovni zakon o premeru i katastru zemljišta, donet 1965 godine, dao je osnovne principe i sadržaj na kojima se zasnivaju premer i katastar zemljišta. Prema odredbama pomenutog zakon, premer zemljišta vrši se sa takvom tačnošću i brojem podataka da njegovi podaci mogu koristiti u privredne, tehničke, naučne, upravne i druge svrhe. Ovakva definicija premera, proističe iz načela, da je premer najekonomičniji i za društvo maksimalno koristan ako premer obradi i prikupi optimalan broj podataka o zemljištu i objektima, kao i da je čvrsto vezan za sigurnu trigonometrijsku, poligonu i nivelmansku mrežu.

Isti zakon predviđa da KATASTAR ZEMLJIŠTA, služi za privredne upravne i statističke svrhe, za izradu zemljišne knjige, kao osnova za utvrđivanje katastarskog prihoda i za potrebe državnih organa, organizacija i građana kao i da se izrađuje na osnovu *podataka premera*.

S obzirom na svrhu geodetskih radova i njihov sadržaj, pomenutim zakonom o premeru i katastru zemljišta, predviđeno je *da su premer i katastar zemljišta i njegovo održavanje od interesa za čitavu zemlju, i kao takvi poverljivog karaktera*.

U skladu s ovim načelom, zakonom su utvrđene nadležnosti društveno-političkih zajednica na poslovima premer ai katastra zemljišta i njegovo održavanje.

Poslovi održavanja premera i katastra zemljišta spada u nadležnost opština (član 61 Zakona o premeru i katastru zemljišta SAPV). Upravne poslove održavanja premera i katastra zemljišta vrši organ uprave Opštine, nadležan za geodetske poslove (član 62).

U Subotici, izrađeni premer zemljišta i katastra intravilana (gradskog zemljišta) u razmeri 1:500 sa visinskom predstavom kao i ekstravilana (van gradskog i poljoprivrednog zemljišta) u razmeri 1:2500, sa njegovom osnovom trigonometrijskom poligonom i nivelmanskom mrežom, u Gaus-Kriggerovom sistemu, predstavlja NACIONALNO BLAGO, kome zajednica tj. Opština, mora obavezno pružati i posvetiti svestranu i posebnu brigu i staranje.

Svakome od nas jasno je:

— da geodetska konsolidacija zemljišta i poseda, bazirana na geodetskom premeru, je prvi preduslov unapređenja poljoprivrede,

— da su topografske i tematske karte i planovi izrađeni na osnovu premera zemljišta, baza za regionalno — prostorno planiranje, kao i izrade svih studija i projekata tehničko-privredne delatnosti.

Izrada premera i katastra zemljišta je složen i obiman posao, traje dugo, iziskuje znatan broj posebno uvežbanih stručnjaka i znatna materijalna sredstva.

Kada bi se danas, radio premer i katastar zemljišta Subotice sa Bajmokom, radio bi se nekoliko godina sa oko 50—60 vrlo dobro uvežbanih i rutiniranih geodetskih stručnjaka, isto toliko i katastarskih referenata za izradu opereta, a koštao bi najmanje tri do tri i po milijarde dinara.

Stoga je opštinska skupština obavezna da vodi posebnu brigu da se premer i katastar zemljišta, to naše nacionalno blago, sačuva blagovremeno, stručno i neprekidno održava i obnavlja, da se usklađuje faktično stanje na terenu sa stanjem u katastru, a oba ta stanja, sa zemljišnom knjigom. Da vodi naročito

računa o stručnosti, sposobnosti i kvalitetu stručnjaka i njihovom osećaju odgovornosti, taj naš premer i katastar zemljišta. Isto tako da svojim odlukama i drugim merama, zakonom predviđenim, najenergičnije sprečava divljanja i neodgovorna ponašanja na izvođenju radova na zemljištu od strane poljoprivrednih organizacija, preduzeća, kao i svih izvođača geodetskih radova na zemljištu (PTT službe, uprave "Vodovoda", DTD, i dr.) kao i ostalih korisnika sopstvenika zemljišta.

Skupština opštine Subotica je organizaciono potpuno pravilno shvatila važnost premera i katastra zemljišta u Opštini. Pravilno je postupila u tome, što je geodetska služba našla svoje pravo mesto, jer ima status posebnog organa nadležnog za geodetske poslove, upravo tako kako je to predviđeno i Zakonom o premeru i katastru zemljišta. Jedino, može se zameriti što je zanemarila brigu o popunjavanju kadra sa odgovarajućim stručnim i uvežbanim znanjem na radovima te delatnosti. Po pravilu, u »Katastar« dolaze već prekaljeni stručnjaci koji su godinama radili na radovima premera zemljišta ili komasacija zemljišta a ne pripravnici.

Nadležnost i rad Opštine geodetske uprave regulisan je Pokrajinskim zakonom o premeru i katastru zemljišta i na osnovu propisa donetih na osnovu Zakona.

Stoga Opštinska geodetska uprava kao organ vlasti, ima da vodi isključivo politiku službe u Opštini i posluje u duhu zakona, da budno vodi brigu o održavanju premera i katastra zemljišta, da vodi upravne poslove formalno pravne prirode, da vrši nadzor nad izvođenjem geodetskih radova u Opštini, kako bi se oni obavljali po svim pozitivnim geodetskim propisima i postojećim pravnilnicima, da te radove kontroliše, te ako su ispravno urađeni verificira. Ona ne bi trebala nipošto da se bavi delatnošću vršenja raznih merenja za treća lica. organizacije i privatnika (deobe i sl.) i da te svoje radove posle sama i odobrava. To je u svakom slučaju inkompatibilno sa delatnošću upravnog organa.

Prema tome Opštinska geodetska uprava kao upravni organ vlasti u opštini za geodetske poslove jeste javna služba, te kao takva čuvar premera i katastra zemljišta. Ono mora potpuno odvojiti po utvrđenim načelima od operative, od izvođenja i merenja za račun širokog kruga potrošača geodetskih usluga, čime zapostavlja ono, na šta je zakon obavezuje da radi.

Pružanje svih vrsta geodetskih usluga i radova za potrebe građana, organizacija, preduzeća i drugih potrošača geodetskih usluga, spada isključivo u zadatak geodetske operative. To je preduzeće ili ustanove oformljeno za tu svrhu od strane Skupštine opštine, ili u okviru već postojeće organizacije u Subotici, koja bi bila sposobna da proširi svoju delatnost i osnuje samostanu radnu jedinicu za geodeziju.

II. Geodetsko-tehnički inventar u Subotici:

Opština Subotica poseduje i to:

1. Kompletan gradski i vangradski premer zemljišta izrađen i obnovljen u vremenu od 1954 do 1959 godine s novim katastrom zemljišta, na osnovu kojega je izrađena i nova zemljišna knjiga za celu Suboticu i to:

- a) za grad u razmeri 1:500, sa visinskom prestavom terena.
- b) za Palić (banja) u razmeri 1:1000, bez visinske prestave terena.
- c) za gradski deo Bajmoka u razmeri 1:1000, sa visinskom prestavom terena i preglednom kartom 1:10.000.
- d) za ceo atar uključujući i Bajmok, bez Čantavira, u razmeri 1:2.500.
- e) za Dušanovo u razmeri 1:2.500, izrađen je premer zemljišta prošle godine, ali još nije dovršen.
- f) Čantavir je u staroj projekciji, grafički premer iz 1890. godine, potrebna je komasacija.

g) kompletan tehnički terenski elaborat: detaljne skice premera, koordinate trigonometrijskih i poligonih tačaka, kao i nivelmanskih tačaka sa kotama nadmorske visine terena. Usled neodgovornog odnošenja vlasnika i korisnika zemljišta, na kojima su postavljene te fiksne geodetske tačke, veći deo je uništen i traži hitno obnavljanje.

Isto tako, za k. o. Rajmok, ceo terenski skupoceni, a i poverljivi geodetski elaborat, sa planovima nalazi se u Mesnoj zajednici Bajmok, mesto da je strogo pohranjen i čuvan u prostorijama Opštinske geodetske uprave. Ako se, nahitnije

ne prebaci u prostorije Opštinske geodetske uprave, postoji bojazan, da ne upropasti ili da se zagube neki delovi toga dragocenog i skupog elaborata.

2. Državna karta, za celu opštinu, u razmeri 1:5000, koja se ne održava, ne ucrtavaju se nastale promene. Ona je pohranjena u prostorijama reonskog pogona DTD u Subotici, neobezbeđena i ako je poverljivog karaktera. Kompletni listovi državne karte za Suboticu poželjno je da se nalaze na sigurnom mestu i čuvaju pod ključem u Opštinskoj geodetskoj upravi, bez obzira ko je finansirao izradu te karte, te da se redovno održava sa ucrtavanjem svih novonastalih promena na zemljištu.

3. Postoje planovi, u kojima se evidentiraju podzemne instalacije u gradu, koje vodi Zavod za urbanizam i geodeziju.

4. Razne ostale geodetske karte i projekti na zemljištu, rađeni u cilju izrada studija za perspektivni razvoj poljoprivrednih gazdinstava, koje se nalaze delomično u Opštinskoj geodetskoj upravi, a delimično kod poljoprivrednih organizacija.

5. Komplet kopija planova za celu opštinu Suboticu koji se nalazi u zemljišnom knjižnom sudu, ali bez ucrtavanja novonastalih promena na zemljištu.

III. Kadrovi u geodetskoj struci u Subotici:

a) Opštinska geodetska uprava:

Jedan diplomirani geodetski inženjer, sa položenim stručnim ispitom i oko 20 godina službe u struci — direktor.

Jedan diplomirani geodetski inženjer sa položenim stručnim ispitom i 5 godina prakse.

Jedan apsolvent geodetskog fakulteta — pripravnik bez potrebne prakse na radovima premera i održavanja katastra zemljišta.

Jedan apsolvent više geodetske škole — pripravnik bez prakse na radovima premera i održavanja premera zemljišta.

Dva geometra, sa dužom praksom u struci od kojih jedan i na radovima premera a drugi samo na radovima održavanja premera.

b) Zavod za urbanizam i geodeziju:

1 diplomirani geodetski inženjer sa položenim stručnim ispitom sa 17 god. radnog staža u struci — šef.

1 diplomirani geodetski inženjer sa 18 godina prakse u struci i položeni stručni ispit.

1 diplomirani geodetski inženjer sa 5 godina staža u struci bez položenog stručnog ispita.

3 geometra, sa oko 18 godina službe u struci, radili na novom premeru, održavanju katastra i sada na radovima u Zavodu.

c) Viša građevinska škola:

2 diplomirana geodetska inženjera — nastavnici u školi.

d) Srednja tehnička škola:

1 diplomirani geodetski inženjer — profesor.

e) ZZ »Peščara«:

1 geometar, sa oko 20 godina službe u struci na radovima premera zemljišta i održavanja premera i katastra zemljišta.

f) ZZ »Ravnica« — Bajmok

1 geometar sa oko 18 godina prakse u struci na radovima novog premera i održavanja premera i katastra zemljišta.

g) ZZ »Nova brazda« — Đurđin

1 geodeta sa preko 30 godina službe u struci na raznim poslovima.

h) Agrokombinat »Subotica«

1 geometar sa oko 14 godina rada u struci.

Ukupno 9 sa visokom stručnom spremom,

2 sa višom stručnom spremom,

8 sa srednjom stručnom spremom.

Sve ukupno 19 geodetskih stručnjaka.

IV. Poslovi koje obavljaju organizacije u Opštini:

a) Opštinska geodetska uprava

Obavlja sve radove na održavanju premera i katastra zemljišta, a u smislu Zakona o premeru i katastru zemljišta SAPV.

b) *Zavod za urbanizam i geodeziju*

Radove na primenjenoj geodeziji u urbanizmu (davanje regulacionih linija, geodetska projektovanja, parcelacije, radove podzemnih instalacija i dr.).

c) *ZZ »Peščara«, ZZ »Nova brazda«, ZZ Ravnica« i Agrokombinat Subotica*

Obavljaju geodetske radove samo i isključivo za potrebe svojih organizacija vezanih za konsolidaciju njihovih gazdinstava, a u smislu Zakona o premeru i katastru zemljišta SAPV (Član 9) koji glasi: Radne organizacije mogu vršiti geodetske radove samo za svoje potrebe (premeravanje) na način i pod uslovima određenim ovim zakonom.

V. **Nepokriveni radovi iz oblasti geodezije:**

1. Premeravanje i izrada deobnih nacрта za potrebe građana individualnih potrošača, preko 400 nacрта godišnje.
2. Za potrebe vodoprivrede radove snimanja novootvorene kanalske mreže i eksproprijacije zemljišta oko 100 km. do danas geodetski neobrađeno.
3. Za potrebe kupališta i letovališta »Palić« vezane sa sanacionim radovima jezera Palić i potrebnim eksproprijacijama zemljišta oko Paličkog jezera.
4. Za građevinska preduzeća.
5. Za potrebe združenog komunalnog preduzeća odnosno njihovih članova.
6. Za potrebe poljoprivrednih organizacija u opštini i van teritorije opštine.
7. Za potrebe naftagasa i ostalih organizacija i preduzeća (»Zorka«, »Sever« i dr.).
8. Za pružanje geodetskih usluga susednim komunama opštinama, koje nisu pokrivenne stručnom organizacijom za geodetske usluge i dr.
9. Za izradu geodetske osnove na studiji regionalnog prostornog planiranja.
10. Premer i komasacija Čantavira.
11. Ostali geodetski radovi za razne potrošače geodetskih usluga.

VI. **Stručni kadrovi koji nedostaju u Subotici**

1 diplomirani geodetski inženjer ili geodetski inženjer, koji je na radovima premera ili komasacije zemljišta radio kao samostalni izvođač radova i njime rukovodio, a proveo najmanje 5—6 godina na tim radovima tj. da je sposoban za samostalan kompletan rad i organizaciju rada u struci, kao i da je položio stručni ispit.

2 diplomirana geodetska inženjera ili geodetska inženjera sa praksom ili pripravnici.

4—5 geometara, koji su na radovima premera zemljišta ili komasaciji zemljišta samostalno izvodili sve geodetske radove na terenu i u kancelariji, sa položenim stručnim ispitom i najmanje 6—8 godina staža u struci.

1—2 kartografa, sposobna da samostalno obavljaju kartografske radove u svrhu izrade namenskih i tematskih karata i drugih radova iz oblasti kartografije.

VII. **Predlog, kako organizovati geodetsku delatnost, za nepokrivenne radove iz oblasti geodezije**

I. **VARIJANTA**

Združeno komunalno preduzeće:

Da se pri Združenom komunalnom preduzeću u Subotici, koje treba da se oformi osnuje zasebna radna jedinica »Geoservis« koja bi izvodila sve geodetske radove pod tač. V. ovog referata kao i eventualno preuzela deo radova, koje sada izvodi Zavod za urbanizam i geodeziju a po potrebi izvestan deo poslova iz oblasti održavanja premera i katasra zemljišta u smislu Zakona (čl. 39) a na osnovu prethodne Odluke Skupštine opštine. Takva bi radna jedinica radila kao samoupravna organizacija udruženog rada sa samostalnim poslovanjem na principu dohotka a na osnovu prethodno izrađenog cenovnika za geodetske usluge. U toj organizaciji poželjno bi bilo da se obavljaju imvinsko-pravni poslovi tj. pravljenje kupoprodajnih ugovora, ugovora o zameni ili arondaciji, kako bi poručiozi izrade deobnih nacрта dobili kompletan finalni proizvod u jednom centru.

Prednosti su:

Grupisanje kadrova, veća efikasnost u radu, bolje obučavanje mladog kadra za raznovrsnosti radova, postizanje boljeg kvaliteta u radovima koji se izvode kao povećana kontrola tih radova.

Koncentracija materijalnih sredstava kroz fondove, za nabavku savremenih instrumenata, pribora, računskih mašina, funkcionalnog nameštaja kao i odgovarajućih prostorija.

Bolje nagrađivanje stručnjaka na demokratskim principima tj. nagrađivanje prema radu.

Nedostaci su: Združeno komunalno preduzeće, još nije oformljeno, pred referendumom je cela organizaciona forma, a ukoliko integracioni proces bude realizovan, iz štampe se da videti, da bi tek od septembra ove godine novo udruženo preduzeće moglo otpočeti sa radom a geodetska radna jedinica trebala bi već odmah da otpočne sa radom.

II. VARIJANTA

Građevinski zavod u Subotici

Da se pri građevinskom zavodu pri VTG-školi u Subotici oformi posebna radna jedinica sa svojim zasebnim žiro računom, i da sa svojim poslovanjem ostvaruje sredstva potrebna za vršenje svoje delatnosti, a obračunavanje međusobnih usluga u Zavodu i usluga trećim licima, obavljala bi se na osnovu izradenog cenovnika geodetskih usluga baziranih na postojećim geodetskim normama.

Ukoliko bi se osnovala geodetska radna jedinica pri Građevinskom zavodu, da bi isti mogao da obavlja geodetske radove trećim licima, pored proširenja registracije svojih delatnosti neminovno bi morala uslediti i izmena naslova Zavoda, npr. Građevinsko-geodetski zavod.

Tako organizovan zavod bio bi u mogućnosti da preuzme sve radove navedene pod I. varijantom, tj. da postane kompletan inženjering, za sve radove geodezije i građevinarstva u Subotici, pa i celoj Vojvodini.

Pozitivno: kao pod I. varijantom, a negativno: stvaranje monopolističke organizacije, uništio bi se princip otvorena tržišta tehničkih usluga u opštini, Radne prostorije Zavoda su prilično udaljene od centra.

III. VARIJANTA

Poljoprivredna stanica u Subotici i Zavod za urbanizaciju i geodeziju

Pošto geodetski radovi po svojoj specijalizovanosti se uglavnom mogu podeliti:

- a) na radove premera zemljišta i održavanje premera i katastra zemljišta,
- b) na radove primenjene geodezije u urbanizmu: možda nebi bila loša ni ta solucija, da se u tome smislu i organizuje geodetska delatnost za pružanje usluga fizičkim i pravnim licima u Opštini na dva koloseka, tj. putem dve specijalističke delatnosti u geodeziji i pripoje dvema organizacijama koje su po svojoj delatnosti najsrodnije i najbliže geodeziji.

1. Poljoprivrednoj stanici u Subotici: Geodetski radovi premera i održavanja premera i katastra zemljišta imovinsko pravne poslove (pisanje ugovora) u pružanju usluga trećim licima, građanima i pravnim licima kao i radove za potrebe poljoprivrede, poljoprivrednim organizacijama u cilju geodetskih konsolidacija društvenog sektora kao i individualnim proizvođačima, na terenima ekstravilana.

Za naučna ispitivanja, izrade studija, reonizacije obradivih površina prema nameni i vrsti obrade, kao i razvoja prigradskih naselja vezanih za poljoprivrednu proizvodnju. Proučavanja problema staračkih domaćinstava i njihovo uključivanje u poljoprivrednu proizvodnju vezano sa arondacijama staračkih poseda.

Izrade namenskih i tematskih karata u poljoprivredi (karte o načinu iskorišćavanja zemljišta, pedološke i karte boniteta zemljišta, karte kretanja podzemnih voda i ugroženosti zemljišta vodom itd.). Zatim i radove iz geodezije, koji neminovno moraju uslediti na zemljištu donošenjem Zakona o udruživanju zemljoradnika (individualnih poljoprivrednih proizvođača).

Svi napred navedeni radovi, kao i ostali nenabrojani, a često su vezani za poljoprivredu i njenom unapređenju, najbolje bi odgovaralo da ih preuzme Poljoprivredna stanica u Subotici, tim pre, što je Nacrt akcionog programa razvoja poljoprivrede, prehrambene industrije i prometa i Subotici predviđa osposobljavanje poljoprivredne stanice u materijalnom, tehničkom i kadrovskom pogledu, da bi ista prerasla u organizaciju jedinstvene poljoprivredne službe u Subotici.

Finansiranje svih navedenih radova, ostvarivali bi se radom na principu dohotka a naplaćivali bi se od naručioca radova, sem radova za naučne svrhe i studije koje bi trebale da se finansiraju iz fonda za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije u Subotici, koji se predviđa osnovati pomenutim akcionim programom.

Ukoliko bi se ova varijanta usvojila, da radove iz geodezije vezane za poljoprivredu obavlja Poljoprivredna stanica, obavezno bi trebalo i da menja svoj naziv, zbog proširenosti delatnosti iz oblasti geodezije. Vremenom poljoprivredne organizacije, ne bi imale potrebu da drže jednog geodetskog stručnjaka, nego bi mogle ustupiti takvoj jedinstvenoj organizaciji u poljoprivredi.

Kadrovska sistematizacija takve radne jedinice, bez obzira kako se formirala u početku trebala bi da izgleda ovako i to:

Šef radne jedinice, diplomirani inženjer geodezije ili inženjer geodezije sa položenim stručnim ispitom koji je najmanje 5 godina proveo na operativnim radovima premera zemljišta ili komasacije zemljišta, koji je iste radove samostalno izdvojio, sposoban za samostalan rad i organizaciju rada u struci.

1 geometar, sa položenim stručnim ispitom koji je najmanje 10 godina samostalno radio i izvodio radove na novom ili komasaciji zemljišta — majstor u struci,

2 geodetska inženjera ili geometra sa praksom ili pripravnika,

1 kartograf, sposoban za samostalan rad u struci,

1 pravnik za imovinsko-pravne poslove,

1 katastarski referent istovremeno daktilograf.

Za šefa radne jedinice i jednog samostalnog geometra takvih profila stručnosti i znanja u struci obavezno bi se morali obezbediti za njih stanovi, jer već unapred sa sumnjom se može gledati da bi pod drugim uslovima takvi stručnjaci mogli prihvatiti konkurs, tim pre što postoji nedostatak geodetskih kadrova u zemlji.

Zavod za urbanizam i geodeziju: — sve geodetske radove primenjene geodezije u urbanizmu tj. sve te radove koje i danas izvodi mogao bi i dalje da nastavi tim pre, jer je to već dobro organizovana i stručno uhodana i opremljena geodetska grupa stručnjaka, ali na principu dohotka i nagrađivanja po učinku rada, jer bi tada radovi i usluge verovatno znatno bile jeftinije, a efekat proizvodnih snaga veći.

IV. VARIJANTA

Geoservis ili Geobiro

Geoservis ili Geobiro, nalazio bi se u okviru jedne od poljoprivrednih organizacija koja bi bila zainteresovana da oformi takvu samostalnu radnu organizaciju.

I ako je Zakon o premeru i katastru zemljišta (Čl. 9), izričito stao na stanovište da takve i slične organizacije mogu imati geodetsku službu, samo za svoje potrebe, međutim po čl. 39 istog zakona, Opštinska skupština može svojom odlukom radnoj organizaciji, koju je osnovala za vršenje premera i premeravanja poveriti obavljanje stručnih i upravnih poslova održavanja premera i katastra zemljišta.

VIII. Potrebna osnovna sredstva, pribor i materijal za rad

1. Odgovarajuće prostorije svetle, prostrane i pristupačne strankama.
  2. Funkcionalni nameštaj (stolovi, stolice, ormani za elaborat i planove i dr.).
  3. Geodetski instrumenti — za prvi početak — jedan teodolit i jedan nivelir.
  4. Geodetski pribor, poljske plantlike od 50 m 4 kom., ručne plantlike od 25 i 50 metara po 2 km.
  5. Trasirke (značka) od 2 do 3 metara 8 kom., letve za tahimetriju i nivelman po 1 kom., prizme pentagone 3 kom.
  6. Računska mašina, pisača mašina po 1 kom. i pantograf.
  7. Crtači i tehnički pribor i materijal.
- Dinarski iskazato da bi se rad mogao odpočeti otpočetakta pravilno odvijati, potrebno je oko 5 miliona st. dinara.

IX. Opštinska geodetska uprava u Subotici

Ukoliko se usvoji jedna od predloženih varijanti, ili ne usvoji Skupština opštine Subotica bi obavezno morala prvenstveno posvetiti pažnju na sistematizaciju radnih mesta u Opštinskoj geodetskoj upravi kao svoga organa uprave za geodetske poslove u sledećem:

1. da se izvrši sistematizacija radnih mesta, kao i da se odredi potreban profil stručnosti i potreban radni staž stručnjaka prethodno proveden na radovima premera zemljišta ili komasacije, kao predušlov da može sa uspehom obavljati radove na održavanju premera i katastra zemljišta, kao i da može biti kvalifikovan za obavljanje pregleda i nadzora na urađenim geodetskim radovima od strane preduzeća koja ih rade i iste kao organ vlasti odobrava — beneficira.

Sadašnje stanje i profil stručnosti u Opštinskoj geodetskoj upravi ne zadovoljava, i to je jedan od razloga nedovoljnog održavanja premera i katastra zemljišta u Subotici.

Poseban razlog ne održavanja premera i katastra zemljišta u Subotici je nerešeno pitanje finansiranja terenskih radova iz redovne delatnosti. Materijalna sredstva za te redovne delatnosti trebale bi se obezbediti sredstvima budžeta Opštine, kao i Odlukom SO, odrediti odgovarajuće terenske dnevnice za obavljanje navedenih redovnih poslova održavanja premera i katastra zemljišta na terenu.

Visina dnevnica ni u kom slučaju ne bi mogla biti simbolična za naporan rad geodetskog stručnjaka na terenu koji je kao neposredni izvršioc zadataka na terenu izložen ne samo umnom i fizičkom naprezanju nego i elementarnim nepogodama, vremenskim neprilikama i hodanju po blatu, kroz kukuruze i šikare, da bi obavio povereni mu zadatak.

U interesu produktivnosti rada i pravilnijeg nagrađivanja u Opštinskoj Geodetskoj Upravi, predlaže se, da svi službenici, kako tehnički tako i katastarski referenti obavljaju svoje radove na principu dohotka, tj. nagrađivanja prema radu i učinku, a na bazi postojećih i usvojenih normi za geodetske i katastarske radove na radovima održavanja premera i katastra zemljišta, posebno izrađene za službu u Opštinskim geodetskim upravama. Sa sigurnošću se može tvrditi da bi se efekat u radu višestruko povećao, što je u svakom slučaju od posebnom značaja i interesa SO Subotice.

*Savez GIG-a SAP Vojvodine,
podružnica Subotica*

OSVRT NA SANACIJU PALIČKOG JEZERA

Da li je trebalo isušivati Paličko jezero, da bi se izvršilo njegovo saniranje?

Na ovu temu ponukao me je, da nešto napišem, članak u »Subotičkim Novinama« od 23. VII ove godine — »Dok traju radovi na sanaciji Paličkog jezera, LUDAŠ ubrzano umire. — Ludaško jezero doživljava tužnu reprizu Paličkog jezera.«

Znači, Paličko jezero, nije se još ni dogledno saniralo, a već uspeli prekrasnom LUDAŠKOM JEZERU, reći zbogom. Tragedija stoleća komune Subotica. Zar ne?

Svaki iole razborit čovek, tome se mogao nadati, ako je imao prilike da vidi, kako je, radi isušivanja Paličkog jezera prokopan odvodni kanal iz Paličkog i spojen sa Ludaškim jezerom, da u njega utiče zagađena industrijska i otpadna voda grada, a zatim crpkama i podzemna voda iz Paličkom jezera.

Zar se nije mogao projektovati taj kanal južnije od Ludaškog jezera, te da sve te vode utiču direktno u rečicu Čiker, i da ne remete vekovnu ravnotežu Ludaša?

Razmišljajući dalje, postavlja se pitanje, da li je uopšte trebalo kopati odvodni kanal i isušivati Paličko jezero, na takav način, da bi se saniralo?

Da li je bilo potrebno utrošiti tolike milione, ostaviti građane oko 3 godine bez svoga jezera da bi se Palić sanirao? — Ili je možda bio i neki drugi, bolji, brži, jeftiniji i celishodniji način saniranja?

Poznato mi je, da je još 1960 godine, u cilju prikupljanja tehničke dokumentacije za pripremne radove saniranja Paličkog jezera, »Uprava Kupališta Palić«, u vremenu, kada je upravnik bio Kosta Medaković, raspisana licitacija za geodetsko dubinsko snimanje jezera, radi utvrđivanja količine mulja, na jednom većem delu jezera, koji je obuhvatao otprilike sadanje III i IV sektor. Trebalo je da se izrade situacioni planovi sa ucrtanim izobatama mulja i zdravice, odrede kote mulja i kote zdravice po profilima, kao i obračuna kubatura mulja na tome delu jezera.

Na toj licitaciji, podneo je ponudu i potpisati, među ostalim ovlaštenim geodetskim kancelarijama, a posao je dobila na javnoj licitaciji ovlaštena geodetska kancelarija Ing. Geze Kremenj.

Na osnovu izvršenih geodetskih dubinskih premeravanja dela jezera (sada sektora III i IV), utvrđeno je, da na tome prostoru ima oko 2.500.000 kubika mulja.

A koliko je bilo mulja, na preostalom, geodetski ne premerenom delu Paličkog jezera, nisu postojali ni približno orjentacioni podaci.

Na svečanoj sednici DIT-a Subotice, kada se je između ostalog diskutovalo i o sanaciji Paličkog jezera, jedan od kolega iz bivšeg Građevinskog Zavoda, sada Instituta za Građevinarstvo u Subotici, bio je izjavio, da ima u jezeru i da treba iz jezera ukloniti oko 2.000.000 kubika mulja, koji podatak nije bio realan, a izgleda da se je na toj bazi i pravio predračun i kalkulacije cena koštanja tih zemljanih radova, u prvom početku.

»Zavod za organizaciju i unapređenje savremenog poslovanja« iz Novog Sada, bio je preko potpisatoga, podneo Skupštini Opštine Subotica, ponudu 18. XII 1967 godine, da bi pomenuti Zavod, pod rukovodstvom njihovih stručnjaka, kao i onih, koje bi oni angažovali, pristupio sanaciji Paličkog jezera.

Koliko mi je u sećanju, na sledeći način:

— vađenje zagađenog mulja iz Paličkog jezera, vršilo bi se bez njegovog isušivanja, parcijalno i etapno, sa lakim plovećim bagerima, za te svrhe postojećim, KOLMIRANJEM (izbacivanjem mulja cevima pod pritiskom).

— bušenjem izvesnog broja arteških bunara, koji bi jezero snabdevali i osvežavali sa lekovitom arteškom vodom iz većih dubina, a istovremeno rekreaciono delovalo u jezeru u vidu vodoskoka.

— da bi jezero očistili od otrovnih i štetnih gasova (metana, sumpor-vodonika i dr.), kao i zaustavili naglo razmnožavanje vodenih biljki i algi, Zavod je u svojoj ponudi predložio, da bi te radove vršili AERACIJOM (intenzivnim prove-travanjem jezera, ubacivanjem većih količina atmosferskog komprimiranog vazduha i kisika u jezero).

— uređaji, koji bi se postavili u jezeru, za ubacivanje komprimiranog vazduha i kisika, bili bi tako ugrađeni, da bi istovremeno služili i kao prekrasne svetleće reklame u vodi.

Jedan deo jezera bi, po njihovoj oceni, zadržao svoj lekoviti mulj za potrebe zdravstvenog turizma i ponovo pretvorili Palić u banjsko lečilište.

Zavod je u svojoj ponudi, sjećam se, tvrdio, da bi se na takav način, radovi sanacije jezera obavili bez posebno velikih troškova, a predlagao je da se koriste usluge preduzeća »Čistoća« iz Subotice i preduzeća DTD iz Novog Sada.

Na ovakvu ponudu Zavoda 1967 godine, Frankl Đula, koji je u tome vremenu u Skupštini Opštine Subotica, rukovodio i bio zadužen za uređenje Palića i jezera, odgovorio je, da Opština za te i takve radove, za sada, nema novaca.

Da su predlagači, imali tada zdrave koncepcije o sanaciji Paličkog jezera, dokazuju i primeri u svetu, gdje se na vrlo jeftin način, na bazi AERACIJE (dovodom kisika u jezero) leče bolesna jezera.

U Zapadnoj Njemačkoj, prof. Valdemar Ole sa Univerziteta u Kilu, izlečio je Treblinsko jezero u Šlezving-Halšajnu, veštačkim provetravanjem (aeracijom) i medikamentskom terapijom.

Švedski naučnici, uspevaju rešiti jeftino, problem oživljavanja mrtvog jezera BRUNSVIKENA, na principu ubacivanja većih količina kiseonika u najdublje delove jezera.

Da bi postigli aeraciju jezera, na dnu su instalirali turbine, koje teraju vodu u specijalnu komoru u koju kompresor, koji se nalazi na površini, ubacuje vazduh i kisik u jezero. Snažnim i količinskim dovodom kiseonika, tvrde švedski naučnici, spasavaju se živa bića u vodi i stvaraju uslovi za potpuno oživljavanje mrtvih jezera.

Ako je sve to tačno, da se je sanacija Paličkog jezera, mogla mnogo bezbolnije, brže i jeftinije rešiti, na sveopšte zadovoljstvo i interes sviju zainteresovanih, tj. bez prethodnog isušivanja jezera, ispuštanjem postojeće vode u njemu, kao i bez zagađivanja i odumiranja Ludaškog jezera, neshvatljivo je, što se izabrao baš taj, najteži, najnovitiji i najskuplji metod sanacije. Tim prije, što se nije raspolagalo ni sa najnovijim dugogodišnjim naučnim podacima praćenja i kretanja podzemnih voda i njihovog nivoa na tom terenu, kao i drugih uticajnih naučnih faktora na tome sektoru.

Koliko su koštali dosadašnji radovi na započetoj sanaciji Paličkog jezera, za ove tri godine, mislim, da javnost nije dovoljno upoznata. A koliko će sada koštati sanacija LUDAŠKOG JEZERA, to nemože niko još predvidjeti. Samo iz novina znamo (Subotičke Novine od 28. VI 1974), da je iskazana predračunska vrednost predstojećih radova za sektor III i IV tada iznosila od oko 25,7 milijuna dinara, a građevinski objekti i specijalne opreme prečistača, treba da koštaju orijentaciono oko 31,5 milion dinara, odnosno ukupno oko 67,2 miliona dinara orijentaciono, iznosili bi samo ta dva izdatka, pored ostalih radova, koji slede na Paličkom jezeru.

Uz ove troškove dolaze stalni izdaci za održavanje, kao i za radove eventualnih i stalnih opravki, koje će se pojavljivati kod buduće opreme prečistača, radi njegovog pravilnog funkcionisanja, koji se, mislim, sada nemogu tačno sagledati.

Da li bi se sprovođenje otpadnih i industrijskih voda grada, mogle i na drugi način rešiti, možda direktnim odvodom cevovodom u rečicu Čiker?

Također, interesuje me, kao građanina, da li postoji odobreni projekat za rešenje problema Paličkog jezera na ovakav način, i ako postoji, koji je prethodni stručno-naučni forum inicirao takvo rešenje?

Ako je zbilja sanacija Paličkog jezera, mogla da se izvede na opisane načine, bezbolnije i jeftinije, a da se nije moralo zagaditi i LUDAŠKO JEZERO (primeri Z. Njemačka i Švedska), to onda za mene nije »PODUHVAT STOLEĆA«, nego je to »PROMAŠAJ STOLEĆA«.

Borislav J. Putnik, geodeta

»GEODETSKI LIST«

Izdavač: »SAVEZ GEODETSKIH INŽENJERA I GEOMETARA«
SR HRVATSKE,

Zagreb — Geodetski fakultet — Kačićeva 26

Glavni i odgovorni urednik: Prof. *Mato Janković*, Zagreb, Hrvojeva ul. 5

Uprava, uredništvo i administracija: Zagreb, Geodetski fakultet, Kačićeva 26.

Godišnja pretplata za kolektivne članove 300 din,

za članove stručnih društava 20 d.

Tekući račun kod Narodne banke Zagreb broj 3012-670-6067
